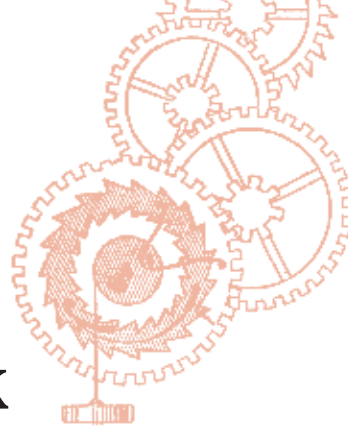


Kartagotarrak ez ziren feniziarrak



**NAGORE
IRAZUSTABARRENA
URANGA**

Kartago, K.a. 814 inguruan. Feniziarrek kolonia bat fundatu zuten, eta Mediterraneo ekialdean nagusi zen zibilizazioa mendebaldera hedatu zen. Bi mende eta erdi geroago, Tiro feniziar metropolia gainbehera etorri zenean, Kartago independizatu egin zen eta bere eragina Mediterraneo mendebaldean hedatzen jarraitu zuen hiriburu punikoak. Baina feniziar hizkuntzari, literaturari, arteari eta erlijioari eutsi zion. Gainera, feniziar eta puniko hitzak sinonimoak dira, lehenak grekera jatorri izanik eta bigarrenak, aldiz, latina. Beraz, logikoa zen pentsatzea genetika ere partekatzen zutela, feniziarrek ustez mendebalderantz egindako migrazio masiboen ondorioz.

Baina azken bost urtetan sei herrialde-tako 70 ikerlari inguruk hipotesia bertan behera uztea lortu dute, Tunis, Sizilia, Eivissa, Almeria, Malaga edo Cadizeko hilerri punikoetako DNA aztertuta. Hama-bi hilerrian aurkitutako 210 gorpuren arrastoak aztertu dituzte guztira, eta *Nature* aldizkarian argitaratu dute ondorioa garbia: kolonia horietako biztanleek ez zuten inolako ahaidetasun genetikorik Ekialde Hurbileko jatorrizko feniziarrekin.

Gehienak Afrika iparraldeko, Siziliako edo Greziako biztanleekin nahastutako tokiko populazioaren oinordekoak ziren. Horrek esan nahi du feniziar kultura ez zela migrazio masiboen bidez hedatu, kultur transmisioaren eta asimilazioaren bidez baizik. "Kartagotarrena eza-gutzen dugun lehen globalizazioa da, bi



RAYMAR/MAEF

Puig des Molinseko nekropolia (Eivissa) izan da ikerlanean aztertutako aztarnategietako bat.

kontinente, Europa eta Afrika, hartzen dituen", laburbildu du Carles Lalueza-Fox Bartzelonako Natur Zientzien museoko zuzendari eta ikerlanaren egile nagusietakoak. Lehen kosmopolitismo saiakera horretan, kataluniar genetistak Bariako (Almeria) aztarnategiaren adibidea nabarmendu du; hainbat gorpuren DNAk adierazten du greziar jatorrikoak zirela. Beraz, "hiri puniko batean bizi zen komunitate greziarra zen". Gainera, Bariako hilobietako batean ostruka arrautza apaindu bat aurkitu dute eta horrek esan nahi du komunitate horrek Afrika Iparraldearekin loturak zituela.

Beste lotura harrigarri bat ere aurkitu dute, kartagotarren mugikortasun handiaren seinale: Kartagoko hilerrian aurkitutako indibiduo bat eta Siziliako beste bat lehengusu txikiak ziren.

Patxi Perez-Ramallo Bruselako Unibertsitate Libreko bioarkeologia taldeko ikerlariaren ustez, ikerlan zabal honek azterketa bide ugari zabaltzen dizkie arkeologo eta historialariei: "Nola funtzionatzen zuten feniziarren hasierako koloniek? Zer esan nahi du benetan feniziar edo kartagotar izatea? Eta nola definitzen zuten kultura horiek beren identitatea?". ●



SHANXIKO ARKEOLOGIA

Gizon ilehori bat VIII. mendeko Txinan?

Txinako Shanxi probintzian, Tang dinastiako hilobi batean, hildakoen eguneroko bizitzako eszenak irudikatzen dituzten pinturak topatu dituzte. Eszena horietako batean gizonezko ilehori bat agertzen da. Ilean koloreari eta aurpegierari erreparatuta, hilobia aztertutako arkeologoek diote ziurrenik ez zela Han etniakoa, baina ez dute

bestelako hipotesirik egin. Aldiz, ikerlanean parte hartu ez duen Victor Xiong historialariak (Western Michigan University) ezaugarri fisikoez gain pertsonaiaren jatzera hartu du kontuan eta ondorioztatu du gizon hura sogdiarra izan zitekeela, hau da, egungo Tajikistan eta Uzbekistan inguruetan zuela jatorria. ●